

V I Lenin

Till historien om den olycksaliga fredens problem

Det kan sägas, att det nu verkligen inte är tid att syssla med historien. Ja, om det inte finns ett oskiljaktigt, omedelbart praktiskt samband mellan det förgångna och det nuvarande i en viss fråga, då är ett dylikt påstående tillåtligt. Men frågan om den olycksaliga freden, om den ytterst tunga freden, är en så brännande fråga, att den kräver ett klarläggande. Därför publicerar jag de teser, som jag föredrog i denna fråga den 8 januari 1918 vid ett möte med omkring 60 av de främsta petrogradfunktionärerna i vårt parti.

Här följer dessa teser:

Den 7 januari 1918

Teser om en omedelbar annexionistisk separatfred

1. Den ryska revolutionens läge i detta ögonblick är sådant, att nära nog alla arbetare och det stora flertalet bönder otvivelaktigt står på sovjetmaktens och den av denna påbörjade socialistiska revolutionens sida. Sätillvida är den socialistiska revolutionens framgång i Ryssland säkerställd.
2. Samtidigt har inbördeskriget, framkallat genom det rasande motståndet från de besuttna klasserna, som utmärkt väl blivit medvetna om att framför dem ligger den sista och avgörande striden för att bevara den privata äganderätten till jord och produktionsmedel, ännu inte nått sin högsta punkt. Sovjetmaktens seger i detta krig är säkrad, men det kommer oundvikligen att gå ännu någon tid och krävas en inte så liten anspänning av krafterna, det kommer oundvikligen att inträda en period av starkt förfall och kaos som hänger samman med varje krig, särskilt ett inbördeskrig, tills bourgeoisins motstånd undertrycks.
3. Dessutom har detta motstånd i sina mindre aktiva och ickemilitära former – sabotage, bestickning av deklasserade element, bestickning av bourgeoisins agenter, som nästlar sig in i socialisternas led för att bringa deras sak på fall osv, osv – visat sig vara så envetet och i stånd att anta så olikartade former, att kampen mot det oundvikligen kommer att fordra ännu en viss tid och knappast kommer att slutföras i sina huvudformer förrän om ett par månader. Men utan en avgörande seger över detta bourgeoisins och dess anhängares passiva och förtäckta motstånd är framgång för den socialistiska revolutionen omöjlig.
4. Slutligen är de organisatoriska uppgifterna för den socialistiska omvandlingen i Ryssland så stora och svåra, att en lösning på dem – med ett överflöd av småborgerliga medlöpare till det socialistiska proletariatet och med dess låga kulturnivå – också kräver ganska lång tid.
5. Alla dessa omständigheter tillsammantagna är sådana, att av dem alldeles bestämt framgår nödvändigheten av en viss mellantid på minst några månader för socialismens framgång i Ryssland, under vilken tid den socialistiska regeringen måste ha helt fria händer för att segra över bourgeoisin till en början i det egna landet och för att ta itu med ett omfattande och djupgående organisationsarbete i massmåttstock.
6. Den socialistiska revolutionens läge i Ryssland måste läggas till grund då det gäller att fastställa vår sovjetmakts alla internationella uppgifter, ty den internationella situationen under krigets fjärde år har gestaltat sig så, att det är helt omöjligt att beräkna det troliga ögonblicket för att en revolution skall bryta ut och någon av de imperialistiska regeringarna (däribland den tyska) skall störtas. Det råder inget tvivel om att en socialistisk revolution måste och kommer att bryta ut i Europa. Alla våra förhoppningar om en *slutgiltig* seger för socialismen är grundade på denna övertygelse och på detta vetenskapliga förutseende. Vår propagandaverksamhet överhuvudtaget och organiseringen av förbrödringen i synnerhet

måste förstärkas och utvecklas. Men det vore fel att bygga den ryska socialistiska regeringens taktik på försök att fastställa om den europeiska och särskilt den tyska socialistiska revolutionen kommer att bryta ut inom det närmaste halvåret (eller inom liknande kort tid) eller inte. Eftersom detta inte kan fastställas på något sätt, så skulle alla sådana försök objektivt leda till ett blint hasardspel.

7. Fredsförhandlingarna i Brest-Litovsk har i nuvarande stund, den 7 januari 1918, helt klargjort, att krigspartiet absolut har tagit överhanden i den tyska regeringen (som helt leder kvadruppelliansens övriga regeringar vid tygeln), och detta har i själva verket redan förelagt Ryssland ett ultimatum (någon av de närmaste dagarna kan vi, måste vi även vänta att det formellt överlämnas). Detta ultimatum innebär följande: antingen fortsatt krig eller en annexionistisk fred, dvs fred på det villkoret att vi uppger *alla* av oss besatta områden, medan tyskarna behåller alla av dem besatta områden och pålägger oss kontribution (utåt under täckmanteln av betalning för krigsfångarnas underhåll) på ungefär tre miljarder rubel att avbetalas på några år.

8. Inför Rysslands socialistiska regering reser sig den trängande frågan, om vi skall anta denna annexionistiska fred nu eller genast föra ett revolutionärt krig. Inga som helst mellanlösningar är i själva verket här möjliga. Inga som helst ytterligare uppskov är längre möjliga, ty vi har *redan* gjort allt som är möjligt och omöjligt för att på konstlat sätt dra ut på förhandlingarna.

9. Då vi granskar argumenten för ett omedelbart revolutionärt krig, möter vi framför allt det argumentet, att en separatfred nu objektivt blir en överenskommelse med de tyska imperialisterna, "en imperialistisk uppgörelse" osv och att följaktligen en sådan fred skulle bli en fullkomlig brytning med den proletära internationalismens grundprinciper.

Men detta argument är uppenbart oriktigt. Arbetare, som förlorar en strejk och skriver under för dem ofördelaktiga och för kapitalisterna fördelaktiga villkor för att arbetet skall återupptas, förråder inte socialismen. Endast de förråder socialismen, som utbyter fördelar för en del arbetare mot fördelar för kapitalisterna, endast sådana överenskommelser är i princip otillåtliga.

Den som kallar ett krig mot den tyska imperialismen för ett försvarskrig och ett rättvist krig men i verkligheten får stöd från de brittisk-franska imperialisterna och döljer de hemliga fördragen med dem för folket, den förråder socialismen. Den som utan att dölja något för folket och utan att sluta några hemliga fördrag med imperialisterna samtycker till att underteckna för en svag nation ofördelaktiga och för imperialisterna i en grupp fördelaktiga fredsvillkor, den begår inte det minsta förräderi mot socialismen, om det i det givna ögonblicket inte finns krafter nog att fortsätta kriget.

10. Ett annat argument för omedelbart krig är, att vi genom att sluta fred objektivt är den tyska imperialismens agenter, ty vi frigör dess trupper från vår front och återlämnar miljoner krigsfångar osv. Men också detta argument är uppenbart oriktigt, ty ett revolutionärt krig skulle i detta ögonblick objektivt göra oss till den brittisk-franska imperialismens agenter genom att förse den med hjälpstyrkor för dess syften. Britterna har direkt erbjudit vår överbefälhavare Krylenko 100 rubel per månad för var och en av våra soldater, om vi fortsätter kriget. Om vi inte tar emot en enda kopek av briter och fransmän kommer vi lika fullt att objektivt hjälpa dem genom att dra till oss en del av de tyska trupperna.

Ur denna synpunkt lösgör vi oss inte i något av de båda fallen helt från den ena eller den andra imperialistiska förbindelsen och uppenbarligen går det inte att helt lösgöra sig från den utan att störta världsimperialismen. Den riktiga slutsatsen härav är, att man efter en socialistisk regerings seger i ett land måste lösa frågorna inte ur synpunkten om den ena eller andra

imperialismen är att föredra utan uteslutande ur synpunkten, vilka de bästa villkoren är för att utveckla och stärka den socialistiska revolution, som redan påbörjats.

Med andra ord: som grundval för vår taktik får nu inte den principen ligga, vilken av de båda imperialistiska grupperna det nu är fördelaktigare att hjälpa, utan i stället den principen, hur man riktigast och tillförlitligast kan säkerställa möjligheten för den socialistiska revolutionen att befästa sig eller åtminstone hålla ut i ett land, tills andra länder ansluter sig.

11. Det sägs, att de tyska krigsmotståndarna bland socialdemokraterna nu blivit "defaitister" och att de ber oss att inte vika för den tyska imperialismen. Men vi har endast erkänt defaitismen, då det gäller den *egna* imperialistiska bourgeoisin, men en seger över en främmande imperialism, en seger som nås i formellt eller faktiskt förbund med en "vänskaplig" imperialism, har vi alltid förkastat såsom en principiellt otillätlig och överhuvudtaget olämplig metod.

Det anförda argumentet är följaktligen bara en variant av det föregående. Om de tyska vänstersocialdemokraterna föreslog oss att uppskjuta separatfreden en viss tid och garanterade en revolutionär resning i Tyskland under denna tid, då kunde frågan ligga annorlunda till för oss. Men de tyska vänstermännen säger inte detta utan förklarar i stället helt formellt: "Håll ut så länge ni kan, men avgör frågan efter övervägande av läget för den ryska socialistiska revolutionen, ty det går inte att lova något positivt beträffande den tyska revolutionen."

12. Det sägs, att vi i en rad partideklARATIONER direkt "utlovat" ett revolutionärt krig och att en separatfred vore ett löftesbrott.

Detta är inte sant. Vi har talat om *nödvändigheten* för en socialistisk regering att under imperialismens epok "*förbereda och föra*" ett revolutionärt krig; vi har sagt detta för att bekämpa den abstrakta pacifismen, teorin om fullständigt förnekande av "fosterlandsförsvaret" under imperialismens epok och slutligen de rent egoistiska instinkterna hos en del soldater, men vi har inte förpliktat oss att börja ett revolutionärt krig utan hänsyn till om det går att föra det i ett givet ögonblick.

Vi måste också nu obetingat *förbereda* ett revolutionärt krig. Vi håller detta vårt löfte, liksom vi överhuvudtaget hållit alla våra löften, som det gick att hålla omedelbart: vi har upphävt de hemliga fördragen, föreslagit alla folk en rättvis fred, på alla sätt och flera gånger dragit ut på fredsförhandlingarna för att ge andra folk tid att ansluta sig.

Men frågan om det går att *nu, omedelbart* föra ett revolutionärt krig måste avgöras uteslutande med hänsynstagande till de materiella villkoren för att genomföra det och intressena för den socialistiska revolution, som redan börjat.

13. Då bedömningen av argumenten för omedelbart revolutionärt krig sammanfattas, måste den slutsatsen dras, att en sådan politik motsvarar människans strävan efter vad som är vackert, effektfullt och lysande men absolut inte tar hänsyn till klasskrafternas och de materiella faktorernas objektiva förhållanden i det ögonblick av den påbörjade socialistiska revolutionen, som vi nu upplever.

14. Det råder inget tvivel om att vår armé i detta ögonblick och inom de närmaste veckorna (eller förmodligen månaderna) absolut är ur stånd att framgångsrikt slå tillbaka en tysk offensiv, för det första till följd av den ytterliga tröttheten och utmattningen hos flertalet soldater, den otroliga oredan ifråga om livsmedelsförsörjningen, avlösningen av överanstängda m m; för det andra till följd av hästbeståndets fullkomliga oduglighet, vilket leder till oundviklig undergång för vårt artilleri; för det tredje till följd av den kompletta omöjligheten att försvara kusten från Riga till Reval, vilket ger fienden en mycket god chans att

erövra den återstående delen av Livland och därefter Estland samt ta en stor del av våra trupper i ryggen och slutligen inta Petrograd.

15. Det råder vidare inte heller något tvivel om att bönderna i vår armé, vilka utgör dess majoritet, i detta ögonblick ovillkorligen skulle uttala sig för en annexionistisk fred och inte för ett omedelbart revolutionärt krig, ty den socialistiska reorganiseringen av armén, överföringen av Röda gardets avdelningar till den osv har nått och jämnt börjat.

Att vid en fullständig demokratisering av armén föra krig mot flertalets soldaters vilja skulle vara ett äventyr och för att skapa en verkligt stabil och idémässigt stark socialistisk arbetar- och bondearmé behövs minst sagt månader och åter månader.

16. Fattigbönderna i Ryssland är i stånd att stödja en socialistisk revolution, som leds av arbetarklassen, men är ur stånd att omedelbart, i detta ögonblick gå med på ett allvarligt revolutionärt krig. Det vore ett ödesdigert fel att ignorera klasskrafternas objektiva förhållande i denna fråga.

17. Med det revolutionära kriget ligger det följaktligen för närvarande till på följande sätt:

Om den tyska revolutionen skulle flamma upp och segra inom de närmaste tre eller fyra månaderna, så skulle kanske taktiken med ett omedelbart revolutionärt krig inte leda vår socialistiska revolution till undergång.

Om emellertid den tyska revolutionen inte bryter ut inom de närmaste månaderna, så kommer under ett förlängt krig händelsernas gång oundvikligen att bli sådan, att de svåraste nederlag tvingar Ryssland att sluta en ännu oförmånligare separatfred, varvid denna fred kommer att slutas inte av en socialistisk regering utan av någon annan (t ex av ett block bestående av den borgerliga radan tillsammans med anhängare till Tjernov eller något liknande), ty bondearmén, som är ytterligt utmattad av kriget, skulle efter de första nederlagen – förmodligen inte efter några månader utan efter några veckor – störta den socialistiska arbetarregeringen.

18. I ett sådant läge vore det en fullkomligt otillätlig taktik att sätta den i Ryssland redan påbörjade socialistiska revolutionen på spel bara utifrån om en tysk revolution skall börja inom en mycket nära, en mycket kort tid som kan mätas i veckor. En sådan taktik vore äventyrlig. Vi har inte rätt att ta sådana risker.

19. Den tyska revolutionen får alls inte svårare objektiva förutsättningar, om vi sluter separatfred. Förmodligen kommer en chauvinistisk yra att försvaga den för en tid, men Tysklands läge kommer att förbli ytterst svårt, kriget med Storbritannien och Amerika dras ut, den aggressiva imperialismen blir helt och hållet avslöjad på båda sidorna. Den socialistiska sovjetrepubliken i Ryssland kommer att stå som ett levande exempel inför alla länders folk, och denna förebilds propagandistiska revolutionerande verkan kommer att bli gigantisk. Å ena sidan det borgerliga systemet och det fullständigt avslöjade erövringskriget mellan två rövargrupper. Å andra sidan fred och en socialistisk sovjetrepublik.

20. Om vi sluter en separatfred, kommer vi att i högsta *för närvarande möjliga* grad befria oss från de båda fiendliga imperialistiska grupperna och utnyttja deras fiendskap och krig – som för dem försvårar en uppgörelse mot oss – samt få fria händer under en viss period för att fortsätta och stärka den socialistiska revolutionen. Rysslands reorganisering på grundval av proletariats diktatur, på grundval av bankernas och storindustrins nationalisering, samtidigt med ett *produktutbyte* in natura mellan städerna och småböndernas konsumentföreningar på landsbygden är ekonomiskt fullt möjligt under förutsättning att några månaders fredligt arbete säkerställs. En sådan reorganisation kommer att göra socialismen oöverbinnlig både i Ryssland och i hela världen och samtidigt skapa en stabil ekonomisk grund för en mäktig röd arbetar- och bondearmé.

21. Den socialistiska republikens krig skulle i nuvarande ögonblick faktiskt bli ett revolutionärt krig mot de borgerliga länderna ifall man klart ställt och den socialistiska armén helt godkänt målet att störta bourgeoisin i andra länder. Emellertid kan vi *uppenbarligen i nuvarande* ögonblick ännu inte ställa oss detta mål. Vi skulle nu objektivt kämpa för att befria Polen, Litauen och Kurland. Men ingen enda marxist kan utan att bryta med marxismens och socialismens principer överhuvudtaget förneka, att socialismens intressen står högre än intresset av nationernas självbestämmanderätt. Vår socialistiska republik har gjort allt den förmått och fortsätter att göra det för att förverkliga självbestämmanderätten för Finland, Ukraina osv. Men om det konkreta saken gestaltat sig så, att den socialistiska republikens existens utsätts för fara i detta ögonblick på grund av att självbestämmanderätten för några nationer (Polen, Litauen, Kurland osv) kränkts, så står givetvis intresset att bevara den socialistiska republiken högre.

Den som säger ”Vi kan inte underteckna en vanärande, skändlig osv fred, förråda Polen m m” märker därför inte att han genom att sluta fred på villkor att Polen befrias bara ännu mer skulle förstärka den tyska imperialismen mot Storbritannien, mot Belgien, Serbien och andra länder. En fred på villkoret att Polen, Litauen och Kurland befrias skulle vara en ”patriotisk” fred från Rysslands synpunkt men skulle inte alls upphöra att vara en fred med annexionister, med de tyska imperialisterna.

Den 21 januari 1918. Till dessa teser bör fogas:

22. Maststrejkerna i Österrike och Tyskland, därefter bildandet av arbetardeputerades råd i Berlin och Wien och slutligen den 18-20 januari början till väpnade sammanstötningar och gatustrider i Berlin – allt detta måste beaktas som bevis på det faktum, att revolutionen i Tyskland har börjat.

Av detta faktum framgår möjligheten för oss att ännu under en viss period dra ut på och fördröja fredsförhandlingarna.

Skrevet: teserna den 7 (20) januari, den 22:a tesen den 21 januari (3 februari), inledningen före den 11 (24) februari 1918

Publicerat (utom den 22:a tesen) i *Pravda* nr 34, den 24 (11) februari 1918

Undertecknat: N Lenin

Den 22:a tesen publicerad ffg 1949 i V I Lenin, *Skrifter*, 4:e ry uppl, b 26

V I Lenin, *Samlade skrifter*, 5:e ry uppl, b 35, s 243-242

Efterskrift till teserna om en omedelbar annexionistisk separatfred

Jag läste upp de föregående teserna vid en liten privatsammankomst med partifunktionärer den 8 januari 1918. Diskussionen om dem visade att det finns tre åsikter i partiet i denna fråga: ungefär hälften av deltagarna uttalade sig för revolutionärt krig (denna ståndpunkt har ibland kallats »den moskovitiska», ty den omfattades av Moskvaområdets byrå i vårt parti före andra organisationer); vidare var omkring en fjärdedel för kamrat Trotskij, som föreslog att man skulle »förklara att det var slut på krigstillståndet, demobilisera armén och skicka hem soldaterna men inte underteckna freden» och slutligen var cirka en fjärdedel för mig.

Den nuvarande situationen i partiet erinrar mig utomordentligt starkt om situationen på sommaren 1907, då den överväldigande majoriteten av bolsjevikerna var för bojkott av tredje duman medan jag tillsammans med Dan försvarade ståndpunkten att man skulle delta i den och för den skull utsattes för ursinniga angrepp för min opportunism. Objektivt står frågan på

liknande sätt, helt analogt: liksom den gången låter sig majoriteten av partifunktionärerna utifrån de bästa revolutionära motiv och de bästa partitraditioner ryckas med av en »grann» paroll, *fattar inte den nya* samhällsekonomiska och politiska situationen och tar inte hänsyn till de *förändrade förhållandena*, som kräver en snabb och tvär ändring av taktiken. Och liksom den gången måste jag idag koncentrera hela min argumentation i diskussionen på att klargöra att marxismen kräver att man beaktar de objektiva förhållandena och förändringarna i dem, att man måste ställa frågan konkret, i anslutning till dessa förhållanden, att den fundamentala förändringen nu är att sovjetrepubliken bildats i Ryssland, att det viktigaste både för oss och för *den internationella socialistiska ståndpunkten* är att bevara denna republik, som redan har påbörjat den socialistiska revolutionen, och att i detta ögonblick parollen om ett revolutionärt krig från Rysslands sida skulle innebära antingen en fras och en innehållslös demonstration eller vara detsamma som att objektivet gå i en fälla, som gillras för oss av imperialisterna, vilka vill *dra in* oss i ett fortsatt *imperialistiskt* krig medan vi fortfarande är en svag liten del, och *krossa* den unga sovjetrepubliken så enkelt som möjligt.

»Jag håller mig till Lenins gamla ståndpunkt», utropade en av de unga från Moskva (ungdom är en av de största dygderna som utmärker denna grupp av talare). Och samma talare förbrådde mig för att upprepa försvarsanhängarnas gamla argument om att en revolution i Tyskland är osannolik.

Det är just det olyckliga, att man i Moskva vill inta den gamla *taktiska* ståndpunkten och envetet vägrar att se den *förändring* som ägt rum och att en *ny objektiv* situation uppkommit.

I sin iver att upprepa gamla paroller har moskvakamraterna inte ens observerat, att vi bolsjevikerna nu blivit försvarsanhängare allesammans. Ty efter att ha störtat bourgeoisin, efter att ha brutit och avslöjat de hemliga fördragen, efter att ha föreslagit alla folk fred, verkligen...*

Skrivet mellan den 8 och 11 (21 och 24) januari 1918.

Publicerat ffg. i *Leninskij sbornik* XI, 1929

V. I. Lenin, *Samlade verk*, 5:e ry. uppl., b. 35, sid. 253-254

---

* Här slutar manuskriptet. – Red.